



**ANALYSES VAN HET VLAAMS REGEERAKKOORD 2019-2024**

## **INHOUDSTAFEL**

PERSBERICHT .....	3
DE ANALYSES .....	4
1 INTERLEVENSBESCHOUWELIJKE ONTMOETING .....	4
2 RACISME .....	8
3 DIVERSITEIT .....	12
4 WONEN .....	15
5 ASIEL & MIGRATIE .....	19
6 POLITIEKE PARTICIPATIE .....	22

## PERSBERICHT

### ORBIT over het Vlaams Regeerakkoord | Zo geraakt niet #iedereenaanboord

Op 1 oktober verscheen het nieuwe Vlaams regeerakkoord. Een stevig document van 300 pagina's over hoe Vlaanderen de komende vijf jaar zal bestuurd worden. Ondertussen zijn ook de ministers en begroting bekend.

Het Vlaams regeerakkoord is omvangrijk, maar vertoont veel blinde vlekken. Het is selectief veeleisend, maar biedt geen garanties voor de geviseerde burgers. Het onderschat de huidige wooncrisis. Het schaft de opkomstplicht af, maar voorziet geen alternatieven voor meer burgerparticipatie. Het erkent het bestaan van racisme en discriminatie, maar mist een structurele aanpak. Het ziet het interlevensbeschouwelijke karakter van onze superdiverse samenleving, maar focust op 'verdachte elementen'. Het verzwijgt de realiteit van Vlaanderen als (arbeids)migratieregio en mist daardoor constructieve kansen.

*'Het Vlaams regeerakkoord is wat het is,' zegt ORBIT coördinator Didier Vanderslycke. 'De ondertoon ervan is lastig. We zullen er in dialoog op wijzen dat bepaalde keuzes meer problemen veroorzaken dan ze oplossen.'*

ORBIT analyseerde het regeerakkoord met een kritische blik, formuleert bedenkingen en signaleert opportuniteiten en oplossingen per thema. Gebaseerd op **eerdere aanbevelingen** en geïnspireerd door dialoog met verschillende actoren.

*'Wij gaan ervan uit dat een breed beraad met het middenveld, burgers en experts één en ander kan bijsturen. De overheid mag de kracht van dat middenveld niet onderschatten. Met partners kan je beter in gesprek gaan dan ze minachten,'* besluit Vanderslycke.

**Lees hier alle thematische analyses over:**

[Interlevensbeschouwelijke ontmoeting](#)

[Racisme](#)

[Diversiteit](#)

[Wonen](#)

[Migratie en asiel](#)

[Politieke participatie](#)

**Na de analyses is het ook tijd voor actie:** op **24 oktober** denken en werken we verder aan de toekomst van deze thema's tijdens de **ORBIT Ateliers**.

Contact

Didier Vanderslycke | coördinator ORBIT | [didier@orbit.be](mailto:didier@orbit.be) | 0478/234564

**ORBIT vzw | uw bondgenoot in de wereld van SUPERDIVERSITEIT & MIGRATIE**

Huidevettersstraat 165

B-1000 Brussel

t (0032)-(0)2 - 5021128

[www.orbitvzw.be](http://www.orbitvzw.be)



## DE ANALYSES

### 1 OVER RELIGIE EN LEVENSBESCHOUWING: DIALOGEREN OF CONTROLEREN?

De nieuwe Vlaamse regering heeft het in haar regeerakkoord zonder terughoudendheid over 'religie en levensbeschouwing'. Het is belangrijk dat die twee termen worden genoemd. Het beleidsdomein onderwijs gebruikt terminologie uit het decreet van de interlevensbeschouwelijke competenties: 'levensbeschouwing en interlevensbeschouwelijke dialoog'.

Daarnaast zijn de 'Scheiding van kerk en staat' en het belang van de verlichtingsideeën twee belangrijke uitgangspunten voor deze meerderheid waar de tekst regelmatig naar verwijst.

'Religie en levensbeschouwing' zijn voorts – rechtstreeks of onrechtstreeks - terug te vinden in de hoofdstukken over Samenleven, Gelijke Kansen, Cultuur en Dierenwelzijn.

ORBIT stelt vast dat levensbeschouwelijk toebehoren en hoe we daarmee omgaan voor de nieuwe regering een belangrijk issue is. De Vlaamse, Belgische en Europese samenleving zal in de eerste helft van de 21<sup>ste</sup>-eeuw een weg moeten vinden om daar creatief en constructief mee om te gaan. Uit een eerste lezing van het regeerakkoord lijkt het erop dat de Vlaamse Regering daarbij **eerder inzet op meer controle, dan op het versterken van de interlevensbeschouwelijke competenties van en dialoog tussen burgers.**

#### Vlaamse Interlevensbeschouwelijk Dialoog wordt ingezet voor conflicthantering

De Vlaamse Interlevensbeschouwelijke Dialoog (VILD) is een bestaand forum, zoals dit akkoord bevestigt. Het is de plaats waar geloofsgemeenschappen en seculiere levensbeschouwingen tot nu toe en ad hoc, onderling en met de overheid in gesprek kunnen gaan. Dat is waardevol.

De nieuwe regering stelt dat "bij conflicten en spanningen verwacht" (p. 139) wordt dat de vertegenwoordigers van de religies en levensbeschouwingen hun morele autoriteit aanwenden om tot verzoening, begrip en samenwerking op te roepen."

Daarmee krijgt de VILD als het ware **de functie van een brandblusser**. Dat het ook een creatieve partner kan zijn in de opbouw van de superdiverse samenleving benoemt dit akkoord niet met evenveel woorden.

Het blijft overigens onduidelijk **wat het statuut is van dit forum**, wie het modereert, waar het secretariaat en wat het huishoudelijk reglement is. Het is nodig om dat in deze legislatuur uit te klaren.

#### Religie en levensbeschouwing in enkele beleidsdomeinen: afgelijnd en onder de loep

De regering zet principieel in op de vrijheid van religie en levensbeschouwing en dus ook op keuzevrijheid in het beleven of niet (meer) beleven ervan. Dat is nieuw. Voor sommige opiniemakers betekent dat 'spelen met de scheiding kerk en staat'. ORBIT ziet deze vrijheid als één in een brede waaier van vrijheden die allemaal gerealiseerd en verdedigd moeten worden: vrijheid van samenkomst, organisatie, 'zin zoeken' en 'zin formuleren', onderwijs etc.

De regering kiest voor controle en begrenzing van de vrije beleving. Een paar voorbeelden.

In het **onderwijs** maakt deze beleidsploeg een **aantal sterke keuzes** :

- De kwaliteitsvereisten van leerkrachten die religieuze/levensbeschouwelijke vakken geven, wordt gegarandeerd door extra diplomabewaking. ORBIT vindt dat de overheid religieus en levensbeschouwelijk onderwijs van het hoogste niveau mag verwachten. Dat ze zich daarbij ondersteunend opstelt door bijkomende opleidingen en certificeringen mogelijk te maken, kunnen we alleen maar aanmoedigen.
- Het regeerakkoord stelt (p. 4) dat in de 'derde graad van het secundair onderwijs kan het gemeenschapsonderwijs overschakelen van 2u levensbeschouwing naar 1u levensbeschouwing en 1u interlevensbeschouwelijke dialoog'.

ORBIT vindt dat het regeerakkoord er voor kiest antwoorden te bieden op bestaande vraagstukken over religie, levensbeschouwing en interlevensbeschouwelijke competenties. De verschillende religieuze vakken en niet-confessionele zedenleer hebben zeker een opdracht om de eigen identiteit van de jongeren te onderbouwen. De kans om, eigen aan het vak aan dialoogopbouw te doen met personen van andere overtuigingen zit al in de bestaande regelgeving rond interlevensbeschouwelijke competenties. Dat de regering dit op deze manier wil aanpassen is op zich een stap in dezelfde oriëntatie van competentieopbouw.

Dit maakt dat de vakeigen leerkracht, weliswaar met minder uren, zich kan toewijden aan de levensbeschouwelijke/religieuze achtergrond van de leerlingen pur sang.

De onderhandelaars erkennen hierdoor de vele zoekende vragen die er rond dit vak gesteld worden en vullen het op een vernieuwende manier in in de derde graad van het gemeenschapsonderwijs.

- Deze regering wil toezien op de kwaliteit van de verschillende vormen van (collectief) thuisonderwijs. Hier kan Vlaanderen leren van landen die dit al meer toepassen. De bezorgdheid is dat de kwaliteit van onderwijs voor de jongeren in uitzonderlijke onderwijsvormen ook daar gegarandeerd wordt. De overheid vermeldt hier het probleem van buitenlandse middelen in dat onderwijsaanbod. ORBIT onderkent dat kwaliteitsbewaking van deze 'alternatieve onderwijsvormen' zal helpen om goed onderwijs voor iedereen te garanderen. ORBIT vindt het een rijkdom dat verschillende onderwijsvormen (gemeenschaps-, vrij, methode, thuisonderwijs...) kunnen bestaan. De overheid heeft daardoor weliswaar een belangrijke taak inzake de realisatie van de eindtermen.

Deze regering erft de moeilijke zoektocht van de vorige regering over de wijze waarop de **erkenning van nieuwe gebouwen voor de eredienst** moet verlopen. In dit regeerakkoord wordt een handleiding – aangevraagd door de voorbije regering- als kader overgenomen. Bovendien wordt een extra inspectiedienst voor de erkenning van cultusplaatsen aangekondigd. Dat is merkwaardig want het bestaande proces bevat reeds een heel uitgewerkt reeks van stappen en inspecties die tot de voorbije legislatuur als eindresultaat een erkenning konden opleveren.

Erkenning van bestaande gemeenschappen werd nooit eerder als een voorlopig iets behandeld. Vanwaar komt die nieuwe benadering? Naar wij vernemen brengt dat de rechtszekerheid in het gedrang. ORBIT vindt daarom dat de vele gemeenschappen (evangelische kerken, orthodoxe christelijke gemeenschappen, moslimgemeenschappen...)

die vragende partij zijn voor erkenning van hun cultusgebouw, eerst en vooral **duidelijkheid moeten krijgen over de eindlimiet van hun wachtperiode**. Dat zou een dienst zijn aan de hele samenleving. Er is immers al decennia getalmd met erkenningen. Het zou logisch zijn die 'verloren jaren' mee te nemen in de telling van de nieuwe wachttijd.

Deze regering erft ook **het maatschappelijke én juridische debat inzake het dragen van levensbeschouwelijke symbolen in de publieke ruimte**. Wie zo'n symbool draagt tijdens het uitvoeren van een officiële functie bijv. aan loketten van de overheid of in het gemeenschapsonderwijs zal men vragen het af te leggen. Er zullen daarvoor decretale initiatieven genomen worden. De regering wil hierdoor 'neutraliteit' invoeren zodat burgers elkaar niet zouden storen met hun religieuze en levensbeschouwelijke symbolen.

Men gaat er van uit dat burgers het lastig vinden als iemand zo'n symbool draagt. ORBIT betwijfelt dat<sup>1</sup> en vindt de voorgestelde maatregel een povere en vooral tendentieuze invulling van het neutraliteitsprincipe. ORBIT pleit voor het gebruik van een inclusieve neutraliteit. Dat betekent dat de geleverde dienst neutraal moet zijn, niet de persoon die de dienst levert. Belangrijk hier is dat iedereen de kans krijgt om mee te doen: een persoon wordt niet gedwongen te kiezen tussen geloof en de ambitie om in elke gewenste functie te kunnen werken.

Een bijkomend voordeel is dat de voortrekkersrol die mensen in publieke functies kunnen spelen ook echt zichtbaar wordt. Mensen met een andere overtuiging ontmoeten in een publieke context normaliseert de diversiteit die we dagelijks op straat tegenkomen. Inclusieve neutraliteit staat voor gelijkwaardigheid, omdat alle mensen in een context van ruime vrijheid kunnen kiezen op welke wijze zij deelnemen en bijdragen aan de samenleving.

**De nieuwe regering neemt een erg activistische positie in** de moeilijke verhouding tussen vrijheid van organisatie voor religieuze/levensbeschouwelijke gemeenschappen en de praktische gevolgen daarvan die om een overheidsinspanning vragen. Bijvoorbeeld bij de erkenning van nieuwe vormen van vrij onderwijs.

Dit spanningsveld is eigen aan de zoektocht van een gezonde democratie waarbij er rechten gelden voor religieuze/levensbeschouwelijke gemeenschappen - zowel als voor iedere individuele burger die een eigen zingevingszoektocht aflegt en zin geven aan het leven van haar- of hemzelf en van iedereen om hem of haar heen. Dit kan tot spanningen leiden in regels die tegenover elkaar lijken te staan.

Tenslotte nog dit: de voorbije Vlaamse regeringen zouden werk maken van **een betere imamopleiding**. ORBIT vindt daarover niets terug in het nieuwe regeerakkoord. Nochtans is er actueel een hoge nood aan goede imams met voeling met de lokale realiteit. Is dit aspect gewoon of bewust vergeten?

## **De ORBIT-aanbevelingen en dit regeerakkoord**

In het kader van de campagne #iedereenaanboord deed ORBIT [voorstellen](#) om positief en actief om te gaan met religies en levensbeschouwingen. Twee aanbevelingen staan daarbij centraal en hebben ook een draagvlak in de samenleving:

---

<sup>1</sup> <https://news.gallup.com/poll/9391/americans-approve-public-displays-religious-symbols.aspx> en ook IPSOS Opiniepeiling aangaande de religieuze praktijken en denkbeelden in België 2006

- de inrichting van zingeving-/meditatie/levensbeschouwelijke ruimtes op de werkvloer (ook van de Vlaamse Overheid) of in het kader van grote culturele manifestaties en festivals. (aanbeveling 3)
- de ontwikkeling van 'interlevensbeschouwelijke kennis- en ontmoetingscentra' in centrumsteden om jeugd en volwassenen te doen groeien in interlevensbeschouwelijke competenties. Die centra kunnen een zinvolle invulling zijn van de kerkherbestemmingen die in het Vlaams Gewest aan de orde zijn. (aanbeveling 5)

ORBIT kijkt ernaar uit deze aanbevelingen en andere dossiers te kunnen bespreken met de Ministers van Binnenlands Bestuur, Samenleven, Cultuur en Onderwijs in het kader van de verdere ontwikkeling van hun beleid.

### Contact

Johan Vrints | Stafmedewerker interlevensbeschouwelijke ontmoeting | [johan@orbitvzw.be](mailto:johan@orbitvzw.be)  
Rita Van Nierop | Projectmedewerker interlevensbeschouwelijk opbouwwerk | [rita@orbitvzw.be](mailto:rita@orbitvzw.be)

## 2 OVER ANTIRACISME-AANPAK

De nieuwe Vlaamse regering stelt dat "nieuwkomers die succesvol inburgeren, alle kansen krijgen in onze samenleving." Die kansen worden vandaag nog vaak gefnuikt door racistische discriminatie op individueel, structureel en institutioneel vlak. In het regeerakkoord staan de strenge verwachtingen ten aanzien van nieuwkomers echter in schril contrast met de vrijblijvende aanpak van discriminatie, nieuwe structurele drempels voor nieuw- én oudkomers en de stigmatisering van bepaalde bevolkingsgroepen.

### Opportunities

Het regeerakkoord biedt enkele opportuniteiten. Zo zal "de Vlaamse overheid bijdragen aan interfederaal actieplannen" over gelijke kansen (p. 148). Dit betekent dat de regering volop zal kunnen deelnemen aan het interfederaal actieplan tegen racisme. Ook andere deelstaten (Brussels en Waals gewest) kondigen namelijk aan dat ze daar werk van zullen maken.

Daarnaast kondigt de Vlaamse overheid aan dat ze "consequent zal optreden tegen racisme" (p.10). Ze erkent dat mensen met een migratiegeschiedenis nog te vaak met discriminatie geconfronteerd worden (p. 137). Dit schept ruimte om extra maatregelen tegen racisme uit te werken, naast de acties die nu in het regeerakkoord vermeld worden. Om nieuw- én oudkomers écht alle kansen te bieden zullen bijkomende acties meer dan nodig zijn.

### Weinig concrete antiracisme-maatregelen

Gezien de vergaande concretisering van het regeerakkoord voor andere beleidsdomeinen, valt namelijk op hoe weinig de regering zelf inzet op antidiscriminatie en antiracisme. De **focus van haar antidiscriminatiebeleid ligt uitsluitend op de arbeidsmarkt en huisvesting**. Dit zijn belangrijke beleidsdomeinen. Toch is het verbazend dat op vlak van sport (zie ORBIT 19, aanbeveling 9), onderwijs, uitgaansleven, zorgsector... geen inspanningen aangekondigd worden.

De **weinig maatregelen op vlak van de arbeidsmarkt en huisvesting zijn bovendien ontoereikend:**

- De NARIC<sup>2</sup>, de instantie die instaat voor de erkenning van buitenlandse diploma's, wordt versterkt zodat nieuwkomers sneller op hun niveau kunnen werken (p.41 en 72).
- De regering zal bedrijven ondersteunen die aan de slag gaat met anti-discriminatiemaatregelen en via (inter)sectorconvenanten aandacht hebben voor antidiscriminatie en diversiteitsbeleid. (p.80)
- Ze "draagt de parketten op om de nodige aandacht te geven aan de strijd tegen discriminatie." (p.80)
- "We gaan verder op de ingeslagen weg van sensibilisering, zelfregulering door de sectoren, opleiding en gerichte controles vanuit sociale inspectie. We reageren kordaat op discriminatie op de arbeidsvloer. Daarom zal de Afdeling Toezicht en Handhaving van het Departement Werk en Sociale Economie aandacht besteden aan het vermijden van alle vormen van wettelijk verboden discriminatie." (p.80)

---

<sup>2</sup> National Academic Recognition Information Center



Tot nu toe voerde de sociale inspectie zeer weinig gerichte reactieve controles uit. **Bijkomende personeelsmiddelen** en een **versoepeling van de voorwaarden om controles te voeren**, zijn onontbeerlijk om daar verandering in te brengen. Tegelijk kan de regering **met oog op sensibilisering ook proactieve brede controles** inzetten in specifieke sectoren die meer met discriminatie geconfronteerd worden. Experimenten in Gent en Brussel tonen dat dit discriminatie doet verminderen. Aangezien justitie een federale bevoegdheid is, is de vraag hoeveel impact de regering op de werking van parketten zal hebben.

De **aanpak van discriminatie op vlak van wonen** klinkt iets forser, maar **blijft vrijblijvend** en **weinig concreet**: naast zelfregulering zal de regering “de bestaande handhavingsinstrumenten versterken.” De aangekondigde evaluatie en eventuele bijsturing van de afgesproken [convenant anti-discriminatie](#) met de verhuurdersorganisaties (p.245) zal weinig veranderen op het terrein. De convenant bestaat voornamelijk uit een “engagement” om niet te discrimineren en niet in te gaan op discriminerende vragen van klanten. Bovendien zal de regering de convenant alleen evalueren wanneer ze afloopt. Dit gebeurt pas op 23 mei 2024, drie dagen voor de verkiezingen. Wat ORBIT betreft **dient het convenant elk jaar geëvalueerd en bijgestuurd te worden**. Regelmatige proactieve praktijktesten zijn de enige manier om deze evaluatie goed te onderbouwen.

Op vlak van **sport** zou volgende paragraaf een houvast kunnen bieden: “met de hulp van ICES (Centrum Ethiek in de Sport vzw) ondersteunen we de federaties om verder te bouwen aan een **sterk integriteitsbeleid** tot in de clubs. We zorgen ervoor dat iedereen zichzelf kan zijn bij het beleven van sport.” (p.183)

## Nieuwe structurele drempels en georganiseerde segregatie

De regering besteedt bijzonder weinig concrete aandacht aan racisme. Tegelijk bouwt ze wel **bijkomende structurele drempels in voor nieuwkomers**: zeer hoge voorwaarden voor toegang tot de Vlaamse bescherming en sociale woningen, inburgering tegen betaling (p. 144)<sup>3</sup>. Nieuwkomers zullen daardoor nog meer aangewezen zijn op eigen netwerken. Ze zullen genoodzaakt zijn om woningen te zoeken in de goedkoopste wijken. De overheid **organiseert daardoor zelf de segregatie** die ze beweert te bestrijden.

Ook de **afschaffing van de dubbele contingentering** (p.19) zal de socio-economische en culturele **segregatie in het onderwijs versterken**. Gezien de grote niveauverschillen tussen scholen voorspellen we dat **kwalitatief onderwijs voor mensen met een migratieachtergrond nog minder toegankelijk** zal zijn, met alle gevolgen van dien voor de tewerkstellingsgraad.

De **lokale autonomie van gemeenten** biedt echter mogelijkheden: scholen kunnen mits goedkeuring van hun gemeente uitzonderlijk toch 20% plaatsen voorbehouden voor indicatorleerlingen. **ORBIT vzw nodigt scholen en gemeenten uit om volop van deze uitzonderingsmaatregel gebruik te maken** en de **transparantie van communicatie naar alle ouders te verhogen**. Toegang tot kwalitatief onderwijs is ook een kwestie van een inclusief communicatiebeleid.

## Unia, het Minderhedenforum en de zelforganisaties

De Vlaamse regering **trekt zich uit Unia terug** en wil een Vlaamse gelijkheidscentrum oprichten (p. 150). Unia zal echter bevoegd blijven voor federale materie. Voor slachtoffers van discriminatie

---

<sup>3</sup> Over de drempels op vlak van wonen en de sociale zekerheid kunt u meer lezen in de ORBIT-analyses over huisvesting en migratie.

zal het daardoor complexer worden om te weten waar ze terecht moeten. ORBIT denkt dat er bovendien **veel expertise en veel geld verloren zal gaan**. Nu blijkt dat de terugtrekking uit Unia pas tegen eind 2023 kan, is de vraag ook wat ondertussen met het Vlaams gelijkkansencentrum gebeurt.

Daarnaast wordt het Minderhedenforum herleid tot een advies- en expertisecentrum over inclusie voor de Vlaamse overheid, bedrijven en het middenveld (p.140). Het is nog niet duidelijk hoe de nieuwe samenwerkingsovereenkomst eruit zal zien. **ORBIT pleit ervoor dat het Minderhedenforum ook nog aan belangenbehartiging kan blijven doen**, onder meer rond discriminatie en racisme. **Geen enkele Vlaamse organisatie bundelt zoveel ervaringsdeskundigheid en expertise op dit vlak**. Een overheid die het meent met inclusie en gelijke kansen houdt daar rekening mee.

Ook "initiatieven die zich terugplooiën op etnisch-culturele afkomst en segregatie in de hand werken" (p.140) worden geïsoleerd: zij krijgen geen subsidies meer. Er bestaat geen twijfel over dat dit eenzijdig op **(federaties van) zelforganisaties van mensen met een migratieachtergrond** doelt. ORBIT vindt dat het **begrip 'segregatie' hier vrij makkelijk wordt gelanceerd zonder een duidelijke definitie**. Welk fenomeen wil de regering bestrijden? Zijn degenen die daarbij geïsoleerd worden in het bestuursakkoord daar de oorzaak van? Wat is de verhouding met de vrijheid van vereniging en de gelijke behandeling?

**Segregatie** - of wat men daaronder verstaat - is een **fenomeen om langs alle kanten te bekijken**. Veronderstelt niet elke emancipatie een vorm van groepsvorming? Ook de Vlaamse overheid kan een aandeel hebben in segregatie: ze laat bijv. na om de ondervertegenwoordiging van mensen met een migratiegeschiedenis in haar personeel grondig aan te pakken. En wat gezegd van traditionele Vlaamse organisaties van wie - bewust of onbewust - het personeel, de leden, deelnemers, uitgenodigde sprekers... quasi wit blijven?

ORBIT vzw werkt regelmatig samen met **zelforganisaties**. We merken keer op keer dat ze volop **hun verbindende en emancipatorische rol spelen**. Ze zijn vaak **de eerste buddy's** die nieuwkomers helpen om hun weg te vinden in de samenleving. **We vragen dan ook dat de overheid duidelijke, transparante criteria ontwikkelt**, in samenspraak met de academische wereld, om te bepalen welke organisaties zich aan segregatie zouden bezondigen of zich bewust op zichzelf terugplooiën. Dit is voor ORBIT een ernstige aangelegenheid die moet bekeken worden in het licht van de grondwet.

De **subsiëring van andere gelijkkansorganisaties** komt mogelijk ook onder druk te staan: hun subsidies zullen voortaan afhangen van de beleidsdoelstellingen van de Vlaamse overheid (p.148). Terwijl diezelfde overheid gelijke kansen niet ernstig aanpakt. De **beleidsparticipatie** van het middenveld lijkt ook een bijzondere invulling te krijgen: "Wat beleidsparticipatie betreft, zetten we volop in op integratie in overlegorganen die niet op basis van gender, seksuele diversiteit of handicap zijn georganiseerd." (p.149) **ORBIT denkt dat het zo veel moeilijker wordt om specifieke discriminaties te agenderen, te analyseren en een actieplan uit te werken met voldoende draagvlak**.

## Stigmatisering

Het regeerakkoord vervalt ten slotte herhaaldelijk in stigmatisering van bepaalde bevolkingsgroepen. De strengere nadruk op plichten, eerst bijdragen, kansen die gegrepen moeten worden... geeft de indruk dat mensen met een migratieachtergrond dit vandaag nog niet zouden doen. De aanpak van gendergerelateerd geweld (p.149) focust niet toevallig op fenomenen die hoofdzakelijk bij mensen met een migratieachtergrond voorvallen. Terwijl dit geweld geen kleur heeft. Ook de islam moet het impliciet ontgelden: religies worden

gerespecteerd ... zolang ze scheiding van kerk en staat respecteren en religieus geïnspireerd geweld expliciet veroordelen (p.149). **Dergelijke insinuaties wakkeren racisme eerder aan dan het te verminderen.**

### Contact

Thomas Peeters | Stafmedewerker racisme | [thomas@orbitvzw.be](mailto:thomas@orbitvzw.be)

### 3 INCLUSIEF SAMENLEVEN EN INTERCULTUREEL DIVERSITEITSBELEID

Het Vlaams Regeerakkoord stelt: “**We doen dat op zo’n manier dat iedereen mee kan.**” We mogen dan ook verwachten dat meer en betere inspanningen zullen volgen om in te zetten op een krachtig intercultureel diversiteitsbeleid zodat inclusief samenleven effectief wordt gerealiseerd.

**Dat blijkt echter niet uit de verdere inhoud.** Verschillende maatregelen zijn eerder gericht op uitsluiting dan inclusie. Als de focus op besparingen ligt, wordt het volgens ORBIT twijfelachtig dat er veel investeringen zullen volgen voor noodzakelijke inhaalbewegingen. Er situeren zich immers niet alleen wachtlijsten in de zorg en de toegang tot kwaliteitsvolle woningen, maar ook bij profit en non-profit ondernemingen die vragende partij zijn voor het uitrollen van een diversiteitsplan. Of bij slachtoffers van discriminatie op de huisvestings- en arbeidsmarkt die eindelijk toegang willen tot een goede woning en een volwaardige job.

**Bovendien is er die lastige en negatieve toon in het akkoord.** Hoe lezen we anders (p.2): “Toch is er ook onbehagen. Samenleven in diversiteit stelt ons voor uitdagingen. En te veel mensen hebben het moeilijk om rond te komen, ook als ze aan het werk zijn.” Vervolgens komt de bewering dat er een gevoel leeft dat de lasten en lusten niet altijd evenredig verdeeld zijn. ORBIT stelt zich de vraag over welk onbehagen het hier gaat, welke lasten en lusten die niet evenredig verdeeld zouden zijn. De tekst is hierover veel te mistig en geeft daardoor een boost aan negatieve beeldvorming.

#### Een inclusieve samenleving? Ja, maar niet voor morgen!

Het Vlaams Regeerakkoord stelt dat “diversiteit in de Vlaamse samenleving een meerwaarde kan vormen, maar stelt ons voor uitdagingen. Daarom kiezen we resoluut voor een nieuwe aanpak”. ORBIT ging op zoek naar de nieuwe aanpak.

**Er worden extra hoge drempels ingevoerd voor nieuwkomers,** om via het verstrengen van het inburgeringsbeleid het onbehagen in de samenleving (p. 1) weg te nemen. Of die maatregelen (grond)wettelijk overeind zullen blijven, wordt terecht door veel rechtgeaarde juristen betwijfeld. Op die manier krijgt de aangekondigde verstrenging vooral een symboolwaarde die negatief afstraalt op de doelgroep.

ORBIT vreest dat deze keuze **afstevent op een averechts effect.** Wie gelooft nu dat “het algemene onbehagen” in de samenleving afneemt of verdwijnt door af te rekenen met de nieuwkomers in onze samenleving? Het algemene onbehagen heeft echt wel met meer te maken. ORBIT had verwacht een globale, volledige en vooral correcte analyse te vinden en een reeks gepaste maatregelen waar we samen beter van worden. De oorzaken zijn immers zo divers. Ze laten zeker niet toe bepaalde groepen te culpabiliseren en het onbehagen te personaliseren. Het aanduiden van zondebokken is juist één van de oorzaken van het algemeen onbehagen. Als je dat wil aanpakken, is het onverstandig en onfatsoenlijk hetzelfde concept te hanteren als geneesmiddel.

#### Buddy's als vierde pijler

Er is echter ook een lichtpunt. De Vlaamse Regering stelt dat ze de **inspanningen zal opvoeren om meer ‘met’ en minder ‘naast’ elkaar te leven.** ORBIT juicht dit toe. Ontmoeting

bevorderen is een goede piste. Zo wordt bijvoorbeeld gekozen voor **het ontwikkelen van een nieuwe 'vierde pijler' in het inburgeringsbeleid: de buddyprojecten** (p. 10). Dat is inderdaad een effectief middel. Het wordt al jaren ontwikkeld en uitgevoerd door middenveldorganisaties, burgerinitiatieven en lokale besturen. Niet zo nieuw dus, maar wel goed als ze eindelijk erkenning krijgen.

Betekent dit dat bestaande buddyprojecten in de toekomst worden opgeslorpt door de Agentschappen Integratie en Inburgering, dan moeten we het daar nog eens over hebben. Het zou beter zijn voor de vitaliteit van deze vierde pijler hun plaats in de samenleving eerst en samen met hen duidelijker te omschrijven. Er is immers meer nodig dan enkele basisafspraken. Echte buddy's zijn meer dan doorsnee vrijwilligers. Ze verdienen een statuut, een deontologische code en een professionele omkadering. Ze zijn op hun best als ze kunnen gedijen in een constructief middenveld.

### **Nieuwkomer wordt inburgeraar die schulden moet aflossen**

In de tekst wordt vaak gesproken over nieuwkomers die een **inburgeringstraject** volgen. Maar **wat doen we met de bevolkingsgroepen van een andere origine die hierbuiten vallen?** Gaat de Vlaamse Regering alleen een actief en inclusief beleid voeren met en naar mensen die een inburgeringstraject volgen of gevolgd hebben? Hier ligt een nieuwe tweedeling op de loer. ORBIT vindt dat nefast. We hebben dat al meegemaakt. Door bijvoorbeeld de voorbije jaren in de politiek, media en niet-gouvernementele organisaties vooral te focussen op (Syrische) oorlogsvluchtelingen, hebben we andere vluchtelingen en migranten maatschappelijk gediscrediteerd. Laten we dat niet herhalen ten aanzien van de brede groep EU en niet-EU nieuwkomers die zich – om welke reden ook – aandienen in het land.

De Vlaamse Regering legt de lat hoger voor nieuwkomers inzake de kennis van de Nederlandse taal, normen en waarden, en actief deelnemen aan de samenleving. Ze bouwt ook extra financiële drempels in. Maar gaat dat niet voorbij aan de spirit van een onthaalbeleid?

ORBIT vindt dat nieuwe inwoners moeten kunnen genieten van maatregelen die hen tegemoet komen en ondersteuning bieden om wegwijs te geraken in de nieuwe samenleving. Alleen zo kunnen ze hun nieuwe leven opbouwen. **Door alsmaar meer financiële en culturele drempels in te bouwen wordt het onthaalbeleid een afbetaalbeleid.** Gecombineerd met andere eisen en kosten worden potentiële actieve burgers en werknemers in een schuldpositie gezet. De nieuwkomer/vreemdeling moet die eerst aflossen aan de schuldeiser, vooraleer volwaardig burger te mogen worden. **Op die manier installeert het 'voor wat hoort wat'-principe superioriteit van de onthalende op de aankomende groep.** Dat moeten we koste wat kost vermijden en bestrijden.

### **Interculturele diversiteit op werkvloer: de Vlaamse Regering past**

Het Regeerakkoord stelt dat men werk wil maken van het lerarentekort. Dat is een goede zaak. Door het lerarenberoep opnieuw aantrekkelijk te maken, zullen er opnieuw meer leerkrachten in het onderwijs stappen. Het voorstel om maximale planlastvermindering na te streven en af te stappen van de cultuur om alles te rapporteren, is lovenswaardig.

Maar **ORBIT vindt het onbegrijpelijk dat de regering niet meteen inzet op de rekrutering van**

**kandidaat-leerkrachten bij de superdiverse leerlingengroep** in het secundair onderwijs. Sinds drie legislaturen stelt het Vlaams Parlement dat er een wanverhouding bestaat in onze leraarskamers. We hebben superdiversiteit in de leslokalen, maar niet bij de leerkrachten en docenten. Laat staan in de bestuursorganen van scholen, hogescholen en universiteiten. Daardoor missen we op verschillende domeinen een gunstige impact voor het inclusief samenleven. De Minister van Onderwijs kan dat nog rechtzetten door keuzes te maken voor een interventie in het kader van de strijd tegen het lerarentekort. Geen enkel talent mag verloren gaan! Wij staan klaar.

Het Regeerakkoord heeft voorts **geen aandacht voor de actieve interculturalisering van de profit en non-profit ondernemingen**. Ook de verdere aanpak van diversiteit in het overheidspersoneel krijgt weinig positieve beleidsaandacht.

Een (intercultureel) organisatie- en personeelsbeleid heeft een plan van aanpak nodig. **Met aanmoedigingen alleen komen we er niet**. Een evaluatie toont aan dat de aanpak van de vorige regering, waarbij de middelen voor een diversiteitsbeleid in ondernemingen verdronken in algemene middelen, niet gewerkt heeft. Met die aanpak is zelfs veel schitterende knowhow verdwenen.

Dit gebrek aan beleidskeuzes staat **in schril contrast met de eisen die worden opgelegd aan de werknemers met een migratieachtergrond** (p. 66-67). Het beleid naar hen wordt sterk geïndividualiseerd. Het is één en al activering. **Naar werkgevers lezen we geen activeringsmaatregelen**, maar een 'gepersonaliseerde en resultaatgerichte aanpak' (p. 74). Er is zeker geen sprake van een activering door het aanbieden van diversiteitsplannen. ORBIT stelt vast dat er nochtans werkgevers zijn die vragende partij zijn. Maar evengoed dat sommigen hardnekkig weigeren er zelf maar over na te denken, ook in tijden van grote krapte op de arbeidsmarkt. We moeten nu met beide aan de slag als we geen enkel talent verloren willen laten gaan. Waarom zouden we immers werknemers met een migratieachtergrond dwingend activeren, als ze voor een aantal werkgevers zelfs niet door de preselectie mogen?

Bovendien zet de Vlaamse Regering verder in op een arbeidsmigratiebeleid dat werkzoekenden wil aantrekken uit de andere Gewesten, de EU en ook buiten de EU (p.75). Los van het tekort aan werknemersbescherming voor de EU en niet-EU'ers in de huidige regeling is dit een extra argument om een kader en budgetten te voorzien voor een intercultureel diversiteitsbeleid op elke werkvloer.

**Met constructieve dialoog krijgen we #iedereenaanboord**

ORBIT heeft in het kader van haar campagne #iedereenaanboord verschillende aanbevelingen gedaan die betrekking hebben op diversiteitsbeleid en inclusief samenleven. [Ze zijn hier na te lezen in aanbevelingen 10, 11 en 12](#). Met een constructieve dialoog kunnen we in het kader van de beleidsbrieven van de bevoegde minister samen creatieve pistes van effectief beleid uitwerken.

Contact

Fatia Bali | Projectmedewerker diversiteit | [fatia@orbitvzw.be](mailto:fatia@orbitvzw.be)

## 4 MENSWAARDIG WONEN: NIET IEDEREEN IS NOG GELIJK VOOR DE WET

ORBIT vzw ondersteunt met het project 'Woning Gezocht, Buren Gevonden' burgerinitiatieven in gans Vlaanderen die op zoek gaan huisvesting voor erkende vluchtelingen. **Grote gezinnen en gezinsherenigingen zijn hun grootste uitdagingen.** Maandenlange zoektochten naar gezinswoningen brengen weinig op en doorgangswoningen die bedoeld zijn als tijdelijke opvangprojecten slippen vast en worden permanente woonplaatsen. Bij de start van de Vlaamse regeringsonderhandelingen **scheen ORBIT vzw een licht op deze problematiek in samenwerking met [De Standaard](#).** Samen met Vluchtelingenwerk Vlaanderen bundelden we de ervaringen van deze vrijwilligers en vluchtelingengezinnen in een nota '[Gezinshereniging en Wonen](#)' en maakten we een aantal krachtige beleidsvoorstellen.

De nood aan een **doelgroepgericht woonbeleid voor erkende vluchtelingen** is namelijk groot. 89% van de erkende vluchtelingen die in Vlaanderen erkend worden blijven er nadien ook wonen, op een woonmarkt waar het tekort aan betaalbare en kwaliteitsvolle huisvesting al jarenlang aansleept. Daarbovenop verhuist ook nog eens 20% en 38% van de erkende vluchtelingen respectievelijk vanuit Brussel en Wallonië naar Vlaanderen. In contrast blijft amper 46% van de in Wallonië erkende vluchtelingen er nadien ook wonen. **Deze ongelijke verdeling wordt nog verder uitvergroott als gevolg van gezinshereniging.** Van de 6.951 verblijfsdocumenten die in 2017 in het kader van gezinshereniging werden afgeleverd aan familieleden van vluchtelingen of personen met een subsidiaire beschermingsstatus, werden 63% aan Vlaamse gemeentes afgeleverd in tegenstelling tot amper 16% aan het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en 21% aan het Waalse gewest.

Om de druk op haar woonmarkt gelijkmatig te verspreiden, verplicht de Nederlandse Rijksoverheid elke gemeente om huisvesting te voorzien voor erkende vluchtelingen en legt men sancties op indien dit niet snel genoeg gebeurt. In plaats van een gelijkaardige interfederaal coördinatie tussen de Belgische gewesten te vragen, **pakt de nieuwe Vlaamse regering uit met een schokkend ontradingsbeleid.** Erkende vluchtelingen en andere nieuwkomers worden de eerste jaren systematisch uitgesloten van sociale huisvesting. Gemeenten die gezinnen met kinderen op straat zetten krijgen geen sancties, nieuwkomers die er alsnog in slagen sociaal te huren maar niet snel genoeg de taal leren wél. Burgerverenigingen die trachten deze extra kwetsbare doelgroep uit de dakloosheid te redden, kunnen binnenkort ook niet meer rekenen op overheidssubsidies.

De nieuwe regering voedt zo de **illusie dat het huizentekort een gevolg is van de verhoogde aankomst van erkende vluchtelingen.** Het recht op menswaardig wonen voor nieuwkomers bemoedigen zal echter geen verschil maken voor wie zijn heil zoekt op de Vlaamse huurmarkt. Integendeel, **de ware oorzaak achter de Vlaamse wooncrisis is wederom een gebrek aan een ambitieus woonbeleid.**

### Kwaliteit

Net als in de vorige legislatuur gaat er veel aandacht naar het verbeteren van de kwaliteit van onze woonmarkt. Dat men in het bijzonder de private huurmarkt wil aanpakken, is positief en noodzakelijk. Heel wat erkende vluchtelingengezinnen betalen zich namelijk blauw aan menonwaardige krotten. De nieuwe regering legt echter **bijna uitsluitend de nadruk op het bestraffen van inbreuken tegen de woonkwaliteit** van huurwoningen. Bijkomende subsidies, fiscale voordelen of andere vormen van ondersteuning voor verhuurders die deze inbreuken willen voorkomen of remediëren, ontbreken volledig. Hoe zal men voorkomen dat deze renovatiekosten de nu reeds onbetaalbare huurprijzen verder de hoogte in duwen? **Geconventioneerd huren krijgt geen vermelding**, een systeem waarbij verhuurders fiscale voordelen of huurgaranties krijgen indien zij verhuren aan mensen met een laag inkomen.

Ondanks haar intentie om huisjesmelkerij te bestrijden, vereist de nieuwe regering **geen conformiteitsattest** bij nieuwe huurcontract. In praktijk zal er daardoor meestal pas een inspectie over de vloer komen wanneer huurders een huursubsidie aanvragen. Als gevolg zullen verhuurders steeds weigerachtiger staan ten opzichte van mensen met een laag inkomen.

Dat men beoogt om bij een kwaliteitsbeoordeling rekening te houden met nieuwe woonvormen juichen we toe. Momenteel leeft hierrond nog teveel verwarring bij de ambtenarij. Men zal echter geen conformiteitsattesten meer uitgeven voor domiciliekamers die niet vergund zijn. De ervaring leert ons nochtans dat **in veel gemeenten het permanent inrichten van domiciliekamers of het opdelen van een woning nooit vergunbaar is**, onder geen enkele voorwaarde. De verwachting is dus dat heel wat domiciliekamers, ook zij die kwalitatief in orde zijn en vaak de énige betaalbare optie mensen met lage inkomens, van de huurmarkt zullen verdwijnen. Dit terwijl de **vraag naar gemeenschappelijk wonen stijgt, net als de nood aan ruimtelijke verdichting**. De gehoopte promotie en uitbreiding van de bestaande stedenbouwkundige uitzondering '[Tijdelijk Wonen](#)', waarmee huiseigenaars gedurende 3 jaar alsnog een deel van hun eigen woning tijdelijk kunnen opdelen en verhuren aan erkende vluchtelingen, is ook niet voorzien. Meer nog, men lijkt in het regeerakkoord te vergeten dat er voor domiciliekamers die met deze melding verhuurd worden, geen vergunning nodig is.

## Noodwoningen

De huidige wanverhouding tussen het beleid rond gezinshereniging en het woonbeleid veroorzaakt momenteel een **structurele overbewoning en uithuiszetting bij vluchtelingengezinnen**. Om tegemoet te komen aan herhuisvesting voor gezinnen die hun woning dienen te verlaten wegens een onbewoonbaarheidsverklaring of uithuiszetting, zal Vlaanderen een **open oproep** uitschrijven voor lokale besturen die willen investeren in noodwoningen. Ook zal een herwerking van het 'Fonds ter bestrijding van de uithuiszettingen' volgend jaar in werking treden. We zijn blij dat deze problematiek aandacht krijgt. De vraag is echter **hoeveel budget** Vlaanderen voor deze open oproep zal vrijmaken en **hoeveel gemeenten deze vrijblijvende inspanning willen maken**. Wie uit huis wordt gezet, zal dus geluk moeten hebben in de juiste gemeente te wonen. Wil men écht een antwoord bieden op uithuiszettingen dan **verplicht men elke gemeente een minimumaantal noodwoningen te voorzien**, analoog aan het bindend sociaal objectief voor sociale huisvesting. Erkende vluchtelingen die wachten op gezinshereniging kunnen hier dan tijdelijk in worden opgevangen.

## Sociale woningen

ORBIT pleit al langer voor een grotere betrokkenheid van de private sector bij de uitbouw van onze sociale woonmarkt. We zijn dan ook tevreden dat het [SVK-pro-model](#) verder zal worden uitgerold. Tegelijkertijd **schreeft de Vlaamse regering haar eigen financieringskraan voor sociale huisvesting weer dicht**. Waar men voordien het Bindend Sociaal Objectief interpreteerde als een minimumaantal sociale woningen in elke gemeente, wordt dit nu een bovengrens. **Gemeenten die nog bovenop het BSO wil bouwen zullen maar voor 15% bijkomende huisvesting financiële steun krijgen** van Vlaanderen. Dit ondanks het algemeen geweten is dat de wachtlijsten met het huidige BSO niet zullen verkleinen.

De **toewijzing van een sociale woning** zal onder de nieuwe regering drastisch wijzigen. Zo zal men **niet langer rekening houden met o.a. de woonsituatie en het inkomen** van de kandidaat, maar met hun plaats in de wachtlijst. Men zal daarnaast ook **absolute voorkeur verlenen aan wie de jongste tien jaar minstens vijf jaar onafgebroken in de desbetreffende gemeente woont**. Zo zal in praktijk een koppel met één kind dat een private woning huurt mogelijks voorrang krijgen op een dakloze moeder met twee kinderen die minder lang in dezelfde gemeente woont. **Deze ideologische keuze gaat regelrecht in tegen het**



**rechtvaardigheidsprincipe** dat mensen met de grootste noden eerst komen, zeker in volle wooncrisis. Ongetwijfeld is de intentie hierachter de toegang van erkende vluchtelingen en andere nieuwkomers tot de sociale huurmarkt te bemoeilijken. Men vergeet echter dat ook veel Vlaamse huurders met lage inkomens noodgedwongen verhuizen naar een andere gemeente, wegens werk, relaties of omdat er in hun eigen gemeente geen betaalbaar huuraanbod is. Om alsnog dakloosheid te voorkomen had men de **huidige 5% versnelde toewijzingen aan sociale huisvesting in noodgevallen kunnen optrekken**. Dit percentage laat men echter ongewijzigd.

Voor erkende vluchtelingen die wachten op gezinshereniging zal de wachttijd op sociale huisvesting nog verder oplopen. Bij de toewijzing van een sociale woning zal men voortaan rekening houden met hun gezinsgrootte inclusief de familieleden die nog in het buitenland verblijven. Tijdelijk alleenstaande vluchtelingen zullen dus niet langer toegang hebben tot kleine sociale woningen in afwachting van hun gezinshereniging. Aan grote gezinnen lijkt men verder niet tegemoet te komen. Hoewel men een budget reserveert om aangepaste sociale woningen te bouwen voor mensen met een beperking en senioren, is er geen sprake van een **noodzakelijke verhoging van het aanbod grote sociale gezinswoningen**. Voor nieuwkomers die een sociale woning kregen toegewezen, **verstrengt men de taalvereisten Nederlands tot het niveau A2**. Wie dit niveau niet haalt, mag een geldboete verwachten. **Menswaardig wonen is nochtans een voorwaarde voor een succesvolle integratie**, niet omgekeerd.

## Richting de steden

Momenteel trekt de grote meerderheid van erkende vluchtelingen in Vlaanderen naar de centrumsteden. Zo woont 1 op 4 van alle door België erkende vluchtelingen in Antwerpen. De redenen hiervoor zijn divers, maar het gebrek aan ondersteuning in de zoektocht naar huisvesting telt zeker mee. Wie vanuit het OCMW in het platteland niet wordt toegeleid naar de lokale woonmarkt, kan enkel nog beroep doen op de eigen gemeenschap of burgerverenigingen die voornamelijk in steden actief zijn. Het is dan ook opvallend dat de **nieuwe regering geen oog heeft voor het herfinancieren van de CAW woonbegeleiding**. Meer nog, men vergroot de lokroep van steden nog meer door de vervoersonkosten die inburgeraars maken in het kader van hun inburgeringstraject, niet langer terug te betalen. Daar het inburgeringsaanbod het grootst is in de steden, kunnen inburgeraars deze extra kosten enkel vermijden door uit het platteland weg te trekken.

## Conclusie

Onder de nieuwe regering zal **kwalitatief en betaalbaar huren voor geen enkele inwoner van Vlaanderen de komende vijf jaar een evidentie zijn**. De private huurmarkt wordt nog steeds stiefmoederlijk behandeld en ook de wachtlijsten op de sociale huurmarkt worden niet weggewerkt. Het ontradingsbeleid ten opzichte van nieuwkomers zal zijn doel volledig missen. Zolang de wooncrisis onder erkende vluchtelingen niet interfederaal wordt aangepakt blijven we vastzitten in een **neerwaartse spiraal die vluchtelingengezinnen verder richting huisjesmelkers en de straat duwt**. De integratie van nieuwkomers waar men zoveel eisen van stelt, wordt zo al vanaf de start ondergraven.

ORBIT maant de nieuwe regering aan om deze spiraal alsnog te doorbreken en te kiezen voor een **ambitieuw woonbeleid dat streeft naar een gelijkwaardig recht op menswaardig wonen**. Door de onmiddellijke afschaffing van de Vlaamse Woonraad vragen we ons echter af of de stem van burgers hierin nog wenselijk is. **We geven Vlaams minister Diependaele de kans om het omgekeerde signaal te geven**. We nodigen hem uit om samen met ons en de tientallen burgerinitiatieven die we ondersteunen in gesprek te gaan over de toekomst van de Vlaamse woonmarkt.

## Contact

Nils Luyten | Projectmedewerker 'Woning gezocht, buren gevonden' | [nils@orbitvzw.be](mailto:nils@orbitvzw.be)

[www.woninggezocht.be](http://www.woninggezocht.be)



## 5 ASIEL EN MIGRATIE

'Vlaanderen kijkt complexloos vooruit' (p.136). Dat is de intro van het hoofdstuk over samenleven, inburgering en integratie. Klink goed. Maar bij nader toezien lijkt de integratieaanpak van de Vlaamse regering eerder complex, soms zelfs tegenstrijdig.

Volgens de Vlaamse regering is de opdracht die voor ons ligt **'een samenleving te vormen waar iedereen zichzelf kan zijn dankzij gedeelde spelregels die ons verbinden'**. Een heel positief uitgangspunt. We werken er graag aan mee. Voor ons is de basis van die samenwerking de grondwet en een samenleving waar #iedereenaanboord is.

We lezen de oproep van de regering om Vlaanderen sterk te maken door de inzet van elke burger. Dus ook burgers in al hun diversiteit. Maar als we naar de concrete maatregelen zoeken, lijkt de verantwoordelijkheid voor de opbouw van een sterk Vlaanderen vooral bij de burger zelf te liggen. Dat is niet evident als je nieuwkomer bent en/of in een kwetsbare positie verkeert.

### Een dubbelzinnige boodschap naar de nieuwkomers

Mensen met een migratiegeschiedenis krijgen als boodschap dat ze erbij horen, maar dat ze best geen verenigingen meer opzetten met cultuur-, land- of lotgenoten. **Je mag individueel jezelf zijn, maar je moet groepskenmerken vermijden.** Voor een job in het onderwijs of bij de Vlaamse overheid is dat zelfs behoorlijk strikt, daar waar het gaat om het dragen van levensbeschouwelijke symbolen.

### De verplichtingen naar mensen met een migratiegeschiedenis zijn concreet en verre gaand.

De eigen bijdrage voor de verplichte inburgering (minstens €360) mag dan geen weergave zijn van de reële kostprijs van zo'n traject, het is voor veel nieuwkomers een extra kost naast andere investeringen.

Om het concreet te maken voor een erkend vluchteling: tijdens zijn of haar verblijf in een opvangcentrum krijgt die zakgeld van €7,5 per week. Sparen zit er niet in. Asielzoekers mogen van deze Vlaamse regering tijdens de procedure geen netwerk uitbouwen, want ze mogen nu niet meer deelnemen aan het inburgeringsaanbod. Ze moeten wachten tot ze een beschermingsstatus hebben. Daarna moet meteen een woning gezocht worden op de private huurmarkt. Ze kunnen ze zich dan pas aanmelden bij het OCMW voor de aanvraag van een leefloon. Dat leefloon ligt ver beneden de Europese armoedegrens. Van dat leefloon moeten ze de huur, energiekosten en kosten voor levensonderhoud betalen. Bij dat alles komt nu nog een minimumbedrag van €360. Wie dat niet kan betalen, kan zich volgens onze minister-president richten tot het OCMW (dat daar geen extra middelen voor krijgt). Veelal geven O.C.M.W. op dat moment een lening die moet worden terugbetaald door de cliënt. Dat moet van datzelfde leefgeld komen. Zo heeft de betrokkene nog minder geld in de maand om rond te komen. Als de gezinshereniging volgt, moeten de volwassenen ook inburgeren. Ook dat is een extra kost. De minderjarigen moeten naar het leerplichtonderwijs en ontvangen schoolfacturen.

Nieuwkomers die geen bescherming vragen hebben nog andere kosten. Zij moeten aan de Federale Dienst Vreemdelingenzaken een retributie betalen. In sommige gemeenten geldt ook nog een aparte inschrijvingstaks voor vreemdelingen. Als het over nieuwkomers gaat die arbeidsmigranten zijn, dan zou de kost voor de inburgering onder de verantwoordelijkheid van de werkgever vallen. Maar daarover zegt het akkoord niets.

Deze extra taksen zijn voor ORBIT vooral **dure symbolische taksen** waarmee aan de bevolking duidelijk wordt gemaakt dat 'we het echt niet makkelijk willen maken voor de nieuwkomer'. We mogen niet vergeten dat de invoering van al die maatregelen ook een kostenkant heeft. Elk taks moet immers aangerekend worden. De betaling moet worden opgevolgd en

nagetrokken. Er moeten betaalherinneringen worden gestuurd. Daar ben je een tijdje logistiek mee zoet. Hoeveel gaat dat kosten?

### **Niet betalen of behalen, heeft een hoge prijs**

Voor de niet-betaling of het niet behalen van je inburgeringsattest betaal je mogelijks een nog hogere prijs. **Vlaanderen stuurt je integratierapport naar de Federale Dienst Vreemdelingenzaken.** Hoewel die geen enkele kennis van zaken heeft over inhoudelijke aspecten van de integratie, kan die Dienst discretionair, naar eigen goeddunken dus, beslissen dat je geen verlenging krijgt van je tijdelijke verblijfsstatus. Dat kan op basis van een goedgekeurd wetsontwerp van de regering Michel 1.

Dit is absoluut problematisch omdat de **Dienst Vreemdelingenzaken nog steeds geen externe audit heeft gekregen.** Deze Dienst heeft in verschillende dossiers de reputatie opgebouwd behoorlijk eigengereid te werk te gaan. Dat wekt wantrouwen. Het zou ongepast zijn dat de Vlaamse Regering start met de uitvoering van het doorzenden van de integratierapporten, zonder garanties op een kwaliteitsvolle en betrouwbare behandeling door de federale Dienst Vreemdelingenzaken. Ondertussen hopen we dat de Kamer dit element uit de wet terug schrapt.

### **Nieuwkomers langdurig sociaal onderbeschermd**

Het is heel bevreemdend dat er **verblijfsvoorwaarden** worden opgelegd om recht te hebben op vermindering van de **zorgpremie** voor de Vlaamse Sociale Bescherming, op het **zorgbudget** voor zwaar zorgbehoevenden, op het **zorgbudget** voor ouderen met een zorgnood en op de **voorrangsregeling** in de residentiële ouderenzorg. Het staat haaks op de waarden en normen van een solidaire en inclusieve samenleving. Het versterkt onze samenleving als er zorg is voor al wie ziek is, een beperking heeft of door ouderdom niet meer thuis kan wonen.

Hoe valt dit trouwens te rijmen met de beleids optie om meer 'inactieven', in casu vrouwen met een migratiegeschiedenis, aan het werk te krijgen. Wat als die potentiële werknemers moeten zorgen voor een zwaar zorgbehoevende ouder of een meerderjarig kind met een zware beperking, en niet kunnen rekenen op residentiële ouderenzorg of een zorgbudget? Worden ze dan gedwongen thuis te blijven? Wordt 'thuis blijven' in dat geval herdefinieerd als niet meer 'inactief'?

### **Meer buddywerkingen. Ja, met duidelijke professionele omkadering.**

ORBIT vindt het heel goed dat de Vlaamse regering inspiratie haalt bij heel wat vrijwilligersinitiatieven die de voorbije jaren buddysystemen hebben opgezet voor nieuwkomers. ORBIT stelt voor dat de bestaande vrijwilligersinitiatieven nu eindelijk gehonoreerd worden. De Vlaamse overheid kan hun expertise goed gebruiken. Ze kan daarom best hun duurzame werking steunen. **Goed vrijwilligerswerk moet kunnen rekenen op coaching.**

Maar er is meer. De bestaande buddy's botsen tijdens hun contact met nieuwkomers op veel – **ook juridische - vragen.** Hoe rijmt de regering dat met de beperking van de juridische dienstverlening van het Agentschap Integratie en Inburgering? Vrijwilligerswerkingen, buddy's, verenigingen, enz... lossen veel op. Ze helpen waar de overheid tekortschiet of de toegang tot degelijke kwaliteitsvolle dienstverlening ontzegt. ORBIT pleit ervoor buddy's van nieuwkomers, zowel bestaande als nieuwe, te erkennen als effectieve dienstverleners en ze toegang te geven tot de juridische helpdesk. Het zal hen versterken in het bijstaan van nieuwkomers die hun weg zoeken in onze complexe samenleving.

ORBIT heeft er overigens de voorbije jaren al herhaaldelijk op gewezen dat er **een groot tekort is aan juristen en advocaten met goede kennis van het vreemdelingenrecht.** De

juridische helpdesk van het agentschap integratie en inburgering was één van de weinige betrouwbare laagdrempelige informatiebronnen voor heel wat mensen met een migratiegeschiedenis. ORBIT blijft ervoor pleiten dat het vak vreemdelingenrecht een vast onderdeel wordt van de opleiding tot jurist.

### **Mensen zonder wettig verblijf. Van de straat naar een toekomst?**

Dat de Vlaamse regering niet wil raken aan de basisrechten van mensen zonder wettig verblijf is voortreffelijk, maar het zou nog beter zijn samen met hen te werken aan een duurzaam toekomstperspectief via toekomstoriëntatie en opvang. We moeten niet doen alsof die vraag zich niet meer en meer stelt. In die zin is het eigenaardig en tegenstrijdig dat de **doelgroep mensen zonder wettig verblijf – samen met de woonwagengebouwen – geschrapt** zal worden uit het integratie/inburgeringsdecreet. Beide doelgroepen – en zeker de mensen zonder papieren – nemen in aantal toe.

Het is onze gemeenschappelijke verantwoordelijkheid om het hele beleid (federaal, regionaal, lokaal) naar mensen die een bevel krijgen om het grondgebied te verlaten, te hertekenen. **De huidige aanpak werkt niet en haalt geen duidelijke targets, laat staan dat het zou beantwoorden aan kwaliteitsvereisten.** Er wordt maar wat gedaan, maar we stellen te weinig de vraag hoe het finaal uitpakt voor de betrokkenen. Verschillende lokale bestuurders zijn zich van deze lacune bewust. Ze zijn zeker vragende partij om samen met al bestaande initiatieven naar mensen zonder papieren en de Centra Algemeen Welzijnswerk (CAW) een nieuwe aanpak te werken.

### **Het middenveld is partner in het inburgerings- en integratiebeleid. Behoud en betrek hen!**

ORBIT mist in het regeerakkoord de bevestiging van **de belangrijke rol die het middenveld en trouwens ook het kinderrechtcommissariaat** speelt in het opkomen voor de rechten van van minderjarige en meerderjarige mensen met een migratieachtergrond.

Het baart ons zorgen dat het sociaal-culturele weefsel van onze samenleving door de regering juist nu niet versterkt, maar wel afgebouwd wordt. Het middenveld van zeer actieve zelforganisaties dreigen – als bruggenbouwers - de eerste slachtoffers te worden. Ze zijn voor het sociaal (cultureel) werk, voor de bedrijfswereld, voor de culturele instellingen belangrijke gespreks- en samenwerkingspartners. Hun rol is nog nooit onderzocht vanuit een kosten/baten analyse. We zijn er zeker van dat de baten hoger liggen dan de kosten. Ze versterken mensen en spelen een verbindende rol in de samenleving. Vrijheid van vereniging is verankerd in onze grondwet. Wie, zoals de Vlaamse Regering, een samenleving promoot waar iedereen zichzelf kan zijn, verdraagt dat mensen zelf kiezen in welke verenigingen ze actief zijn en de kritische rol van een divers middenveld.

**ORBIT roept de Vlaamse regering op om met de middenveldpartners aan tafel te gaan.** Er liggen dossiers – zoals de wooncrisis - waar we met een taskforce tegenaan moeten. Hoe dan ook is een Vlaams beraad over integratie en inburgering een meerwaarde om Vlaanderen als voorbeeldregio uit te bouwen in de Europese Unie. We kunnen er trouwens overleggen welke projecten Europese steun verdienen vanuit de nieuwe Europese Sociale en AMIV fondsen.

### Contact

Hilde Geraets | Stafmedewerker migratie | [hilde@orbitvzw.be](mailto:hilde@orbitvzw.be)

## 6 OVER LOKAAL BELEID EN POLITIEKE PARTICIPATIE

Eén van de meest historische beslissingen van de nieuwe Vlaamse regering is de afschaffing van de opkomstplicht voor de gemeente- en provincieraadsverkiezingen. Deze beslissing heeft andere aspecten van het akkoord zoals het stedenbeleid en de burgerparticipatie overschaduwd.

### Lokale besturen krijgen steeds meer verantwoordelijkheden

De Vlaamse overheid stelt zich op als een coach voor alles wat best lokaal gebeurt. **Goede coaching veronderstelt echter niet alleen extra middelen, maar ook sterke bovenlokale agentschappen die zorgen voor expertise en ondersteuning.** Ook niet-gouvernementele partners die de vinger aan de pols houden van de (superdiverse) bevolking en wat bij hen leeft zijn van belang. Het is daarom bedroevend dat zij zo minderwaardig worden behandeld in het akkoord.

Het valt op dat de Vlaamse Regering **vooral één streek – de Denderstreek** (Denderleeuw, Ninove, Geraardsbergen en Zottegem) voorziet van een financiële coaching van 4 miljoen euro voor (p.269) 'uitdijende effecten van het grootstedelijke gebied'. ORBIT vindt dat deze streek niet de enige is die in Vlaanderen dergelijk effecten vertoont.

### Burgers zijn krachten, geen lijdende voorwerpen

Het is uitermate belangrijk dat in tijden van grote en snelle veranderingen alle burgers mogelijkheden krijgen om te participeren aan het lokale beleid. Dat is mogelijk door het kiesrecht, dat het nu zonder opkomstplicht moet stellen, maar ook door andere kanalen van inspraak voor wakkere en minder wakkere burgers.

**Met de participatie van burgers met een migratieachtergrond aan het lokale beleid is het doorgaans niet goed gesteld.** Er was een te laag aantal kiesgerechtigde niet-Belgische EU en niet-EU'ers dat geregistreerd werd voor deelname aan de gemeenteraadsverkiezingen van oktober 2018. Het aantal burgers met een migratiegeschiedenis dat deel uitmaakt van gemeentelijke adviesorganen, is bedroevend laag.

In dit Vlaams Regeerakkoord lezen we niets over de versterking van de burgerparticipatie noch van mensen met noch van mensen zonder een migratieachtergrond. Er is ook geen plan van aanpak om – zeker nu de opkomstplicht verdwijnt – de registratie van niet-Belgische kiesgerechtigden te versterken. ORBIT vindt dat daardoor het democratisch deficit toeneemt.

Samen met 'De Wakkere Burger' en het 'Minderhedenforum' heeft ORBIT zich ingezet om te doen wat de Vlaamse Overheid hoorde te doen: burgers motiveren voor deelname aan de lokale politiek en het beleid. Ideeën om op gemeentelijk vlak de registratie nu al te bevorderen, staan op [www.ikstemook.be](http://www.ikstemook.be). Voor de algemene burgerparticipatie formuleerde ORBIT in [aanbeveling 1 van haar 19 aanbevelingen](#) een aantal concrete voorstellen om #iedereenaanboord te hebben. ORBIT wil over beide thema's in gesprek gaan met de minister van Binnenlands Bestuur.

### Contact

Didier Vanderslycke | Nationaal secretaris | [didier@orbitvzw.be](mailto:didier@orbitvzw.be)